

Yağmur ve TOPRAK

Amâlimiz eskârimiz ikbali vatandır. N. KEMAL

B U S A Y I D A

Basınımızda köylü * Ne efendi ne usak * Doğu bölgeleri * Aşık
Veysel * Zorunî yol masrafı * Bekle (Şiir) * Anket * Mualim
Boy * C. Şahbattin diyor ki * Türkülerimiz: III * Haftalık yemek
tablosu * Köy bibliyografyası * Olandan bitenden

Sayı: 8

15 Krş.

Şubat 1949

Basınımızda köylü

AYDININ ACISI

Ceyhan Atuf KANSU, köyden dönen aydın kişinin acısını şu cümlelerle belirtiyor: «Bu köyü, bu gerçeği, bu tabiatı bırakıp nereye dönüyoruz? Kitaplarımıza mı? Onlar, bize yalnız bizim içimize sıcaklık verdiler, bu köye ise ne verecekler? Düşüncelerimize mi? Bu düşünceler, yalnız bizi beslemeye yetiyor, bu köyleri, bu tabiatı çevremizi kuşatmış binlerce gerçeği doyurmaya yetmeyecek. Yalnızlığımıza mı? Bu yalnızlık, ah, şu şiir dolu yalnızlık, şu köyün yalnızlığı yanında, binlerce köyün unutulmuşluğu yanında ne kadar bencil ve sönük kalıyor.» «Çok, çok fazla gerçek hayattan, memleketin ana meselelerinden uzaklaşmışsınız, halktan çok çok fazla kaçmışsınız... Bu yüzden ne aydınlığımız, ne arzularımız, ne kalbimiz bir şeye yarıyor, böylece derin bir acıya düşüyoruz.» YAPRAK sayı: 3.

LÜZUMSUZ MU?

Nadir NADİ, başmakalesinde, yüksek tahsil gençliğinin köye gitmesini faydalı bulmakla beraber, köy kalkınmasının şartlarını şöyle ifade ediyor: «Köy kalkınması elbette bir çok şartlara birden bağlı, çok cepheli, dâvâlar dâvâsı diyebilirdiğimiz bir mevzu. İstihsal tekniği dâvâsı, yol dâvâsı, kredi dâvâsı, öğretim ve eğitim dâvâsı bu büyük dâvânın ayrı ayrı hiç de küçük olmayan parçalarıdır. Parçalar bu kadar muhtem olursa esasın azametini artık siz kıyas edin.»

3. II. 1949 CUMHURİYET

KÖYDEN KAÇANLAR

Sıtkı OKUTMAN, öğretmen okullarında pedagoji edebiyatıyla ve büyük lâflarla kafalarını dolduran kendi neslinin köy ve köylünün cahili kaldığını belirtiyor. Ve şu gerçek, gerçek olduğu kadar hazin itirafta bulunuyor: «Biz köylümüzün alfabe öğrenmekten gayri nele ihtiyacı olduğunu, daha doğrusu nasıl yetiştirilmek istediğini gördük ve boşluğumuzu anlayarak ırkıldık. Bütün ideallerimiz bir anda eriyiverdi, Köylü gelişimizden bir şey anlamadı, gidişimize de ilgilenmedi. Köylünün sosyal hayatına, günlük hayatına bir seycik katamadık. Biz, Türk Köylünün öğretmeni olamamıştık. Biz, gökte yıldızlara bakıp, önümüzdeki çukuru görememiş, yuvarlanmışız...»

İvris, sayı: 23 (Konya - Ereğli)

KÖYLÜYE DOĞRU

Bedii Faik yazıyor: «Bugün iş başında olanlar, köylüyü ya hiç tanımamışlar, yahutta ona bir parti dürtmesi ile yaklaşır gibi yaparak, gözlerini kapamışlardır. Ufacık bir Anadolu doluşması bunun en canlı ve acı nümunelerini kaşınımıza armağa kâfidir.»

Milletlerin kalkınma hareketleri bu gibi genç üniversitelilerin elinde gerçekleştirildiği. tarihi misallerle gözönüne getirilirse, gençlerimizden - biraz geç olmasına rağmen - köye yaklaşma hareketini bütün şümül ve ehemmiyetiyle kavramak daha kolay olur,

23. I. 1949 TAN

NE EFENDİ NE UŞAK

Köylü dün olduğu kadar bugün de iki çeşit olayla karşı karşıyadır. Biri, nesiller boyunca bir türlü düzülmemiş, bilmiyen gerçek hayatın bitmez tükenmez çilesi; diğeri, eskilerin lâf-ı güzaf dedikleri avutma ve uyuşturma politikası.

Dün, imparatorluğun bütün yükünü omuzlarında taşıyan, sonu gelmez israfların, savaşların karşılığını kanı, emeği ile ödeyen reaya idi. Bey, paşa, padişah indinde kapılarındaki uşak kadar bile değeri olmayan reaya idi. Bu amansız sömürme karşısında o, bazan boynunu buküp feleğe kahreder, bazan da «ferman padişahın dağlar bizimdir» diye ayaklanır, saltanata meydan okurdu. Bu gün ise, reayanın yerini köylü aldı. Değişen sadece kelimedir. Dünün reayası ne ise günümüzün toprak adamları da odur. Yük aynı, külfet aynı. Nimetinse, köylünün yanına yaklaştığı görülmemiş. İşte birinci olay ve gerçek olay. Gerçek hayatın bitmez, tükenmez çilesi.

Bunca zulmü, baskıyı, külfeti, ayaklanmayı devrin Padişahı bilmez görünür. Ve kalkar «reaya fıkarcası» na «velinimet» imiz der, fermanlar dağıtır, hükmü hümayunlar çıkarır. Aradan zaman geçer, bazı şeyler değişir. Günün icabı, köylüyü tavlama, koltuklamak lâzım gelir. Bu sefer yine bir kelime değişikliği. Velinimet «efendi» olur. Köylü efendimiz aşağı, köylü efendimiz yukarı. «Talkın» köylüye «salkım» başkasına.

İşte olayların ikincisi ve lâf-ı güzaf olanı.

Böyle bir ikiliği, talkın ile salkımı; gören, duyan sadece biz değiliz. Cümle alem bilip durur. Akli başında hemen herkes ne çeşit bir komedi oynandığının farkında. «Türk muhibbi» diye sarmaş dolaş olduğumuz bazı yabancı dostlar bile; köy meselesinde fazla iyimser görünmüyorlar. Ve hatta, köyle şehir arasındaki uçurumun, köyün zararına durmadan büyüdüğünü söylemekten kendilerini alamıyorlar. Basınımızda, zaman zaman çıkan yazı ve havadisler de; köyün ne kadar kötü şartlar içinde kıvrandığını, hele Güney - Doğu bölgesindeki yayayışın tahammülsüzlüğünü, buradaki bey - köle münasebetlerinin hâlâ yıkılmadığını açıkca belirtiyor. Öyle ise, gelin şu iki yüzlülük kalksın. Köylünün, sen efendimisin diye sırtını sıvazlayıp omuzuna binilmesin. Köylünün hakkı köylüye verilsin.

Ne efendi ne uşak. Külfette de nimette de eşit haklara sahip vatandaş.

Doğu bölgeleri ve Aydınlarımız

Aydınlarımızın bir çoğu arasında, bu gün mühsis bir doğu korkusu vardır. Bu gün doğuda hüküm süren münasebetleri bilmedikçe, hadiselerin derinliğine nüfuz edebilecek ve hadiseleri değerlendirebilecek yerter kültür ve müsbet halkçı bir dünyaya görüşüne ulaşmadıkça, şiddeti artan bu korku, nihayet doğu halklarının küçümsemesine kadar varan, kötümser, ayırıcı bir görüş şeklinde beliriyor. Bu ayırıcı görüşleri kendilerine bir siyasî spekülasyon mevzuu yapan, «Jeopolitik» tefsirleriyle, bu görüşlere güya ilmi bir vechte vermek isteyen, sosyal mürteciler, bu yolla, millî bünye içinde rejionalizmi tahrike ve kuvvetlendirmeye gayret ediyorlar. Hadiseleri sırf bilgisizlikleri yüzünden kara gören ve bu yüzden doğu korkusuna kapılan münevverlerin çoğu, bilmiyerek bu ağın içine düşüyorlar.

Cumhuriyet terbivesi ile yetişen aydın için şu bir çevrek yüz yıllık inkılâba rağmen, doğu bölgelerimizde devam eden derebeylik münasebetleri gerçekten vadırgatan münasebetlerdir. Doğu ve güney doğu bölgelerimizde bu gün halâ derebeylik münasebetleri sürebilmektedir. Tabii ki Atatürk inkılâbı, millî kurtuluş hareketleri seyrinde, vatan düşmanca emperyalizme değil, içte derebeylik münasebetleri eksiğiyle inkılâpçı hareketleri vatan düşmanca emperyalizme karşı demokratik Atatürk inkılâbı ile

lâbi ile, siyasî zaferi sağladı. Derebeylerinin siyasî hakî niyetlerine son verildi. Fakat bu unsurların iktisadî kökleri tamamiyle kazanmadığı için, siyasî bir kudret olmaktan çıkmakla beraber, köleleştirici halkı sömürmeleri, millî birliğe karşı koyan parçalayıcı, ayırıcı tesirleri bir hayli devam etti, halen ediyor da. Hatta millî kurtuluş hareketlerinin hemen sonunda, yer yer görülen isyanlar ve başkaldırımların onyada bozkır isyanı, Yozgad'da Çap noğlu hareketleri, ve nihayet Şeyh Said'in şahsında Doğu derebeylerinin isyanı, henüz iktisadî imkanları ellerinden alınmamış olan derebeyi unsurlarının, bu iktisadî zemin üzerinde şahlanarak, siyasî iktidar taleplerinden başka bir mâna ifade etmez...

Bu gün, inkılâbın üzerinden bir çeyrek yüzyıl geçmiş olmasına rağmen, iktisadî kökleri halâ kazanmamış olan derebeylik zayıflamak şöyle dursun, on yıllarda inkılâpta görülen tereddütlerden faydalanarak daha da kuvvetleniyor diyebiliriz. Nasıl Garp feodalizminin fikrî mütrefikleri, Katolik kilisesi ve papalık idi ise, Osmanlı ve şark derebeyliğinin fikrî mütrefikleri de tekeller ve medreşelerdir. Derebeyi unsurları aydınlarımızın Mektep satın almış sevhî sevdiklerine ebil ve Peygamber vatan şark halkının ahlaklarıyla halk arasında tıkdır edilmiş

yor ve hayatı sağlanıyordu. Yirmi beş inkılâp yılına rağmen, için için devam eden derebeylik, son yıllarda yerden mantar biter gibi türeyen, İslâmîyet, Doğan Güneş, Sebülürreşat, Hakkın Yolu, Doğru Yol gibi din hissini istismar eden dergi ve mecmualardan aldığı «Nefhâi hayat» la yeniden canlanıyor; «skaybedilmiş eski günlerin» hasretini yad eden bu unsurlar, inkılâba son yıllarda arız olan «zafiyet» ten faydalanarak kuvvetleniyorlar o köyler ve bu bölgelere, bu geçen yirmi beş yıl içinde, inkılâbın tenvir edici ve uyandırıcı bir eseri girememiş, girmemişse de tutunamamıştır. İktisadî temel, derebeylik münasebetleri olduğuna göre, bu bünye üzerinde cumhuriyetçi, lâik, inkılâpçı, halkçı kültür nasıl tutunabilirdi? Bu ileri kültür için bu topraklar tamamiyle düşman bir zemin değil mi idi? Cizre ilçesindeki büyük dinî derebeyi «Şeyh Seyda» nın nüfuzu, bu geçen yirmi beş yılda azalmak şöyle dursun, daha çok artmış ve yayılmışsa, bu, zavallı halkın kabahati midir? Bu halk yığınlarının, bu serflik münasebetleri içindeki köylü kitlelerinin uyanmasını, bu derebeyi unsurları isterlermi ki?

Aydınlar, buralarda henüz «millî birlik» ve millî duyguların uyanmadığından şikâyetle, köylünün sefil olduğunu görerek bedbin olurlar... Gerçekte, millet tarihen teşekkül etmiş, dil, ülke, iktisadî birlik ve bütünlük ve kültür beraberliğinde belirgen psikolojik özelliklerin meydana getirdiği devamlı bir topluluk olarak tarif edildiğine göre, derebeylik münasebetlerinin dar, kapalı iktisadî zeminini üzerinde, böyle bir millî birliğin doğuşuna esasen ve maddeten imkân olmayacağı tabiidir. Fakat bizim kö-

tümser aydınlarımız, bunu fark edebilecek durumda bulunmadıkları millî birliğe engel derebeyliğin dar kâhplarını kırarak mücadele cesaretini de kendilerinde bulamadıkları için, bu kötümserliğe, ve sonunda bu kabahatsız halk yığınlarını suçlandırmağa kadar varıyorlar.

«Tahriri sükun» kanunu ile, bazı derebeyi unsurları sürgüne gönderilmiş ise de bu unsurların memleketlerindeki «iktisadî kuruluşları başında vekil ve kâhyalar» bırakıldığı için, derebeyi istismarı, bu sefer bu vekil ve kâhyaların şahsında devam ede durmuş, iktisadî kök kazanmamıştı. İnkılâbın, bu derebeyi bölgelerinde maruz kaldığı tereddüt ve sendeleyiş, bilhassa bu yarım yamalak tedbirlerle artmış, derebeyi unsurlarına ise kuvvet vermiştir.

Bu bölgelerde, derebeyliğin köklerini tam kazımak, esir sürüleri haline getirilmiş topraksız, serf köylüyü kurtarmak, ancak inkılâpçı bir görüşle yapılan toprak reformu ile mümkün olacaktır. İşte en yakın örneğini gördüğümüz, Ceylanpınar devlet çiftliği, mükemmel ve modern bir ziraatle muazzam bir eraziye ekmektedir. Halkın geniş ve sıcak bir görüşle, geniş iştirakini sağlayan böyle modern ziraat aletleriyle teçhiz edilen istihsal kooperatifi haline konulan halkçı teşekküller, bu derebeyce münasebetler üzerinde devlet eli ile kurulamaz mı? Bu derebeylerinin elindeki topraklar, aynen Ceylanpınar toprakları gibi, yıllar boyunca ve zorla halkın elinden alınan ve Viranşehirli İbrahim paşanın derebeyliğini sağlayan topraklar gibi değil midir? (Bitmedi)

Dr. ZİYA OYKUT

AŞIK VEYSELE DAİR

Aşık Veysel, halk şiiri geleneğinin son temsilcilerindedir. Halk şairlerimizin eserlerinde müşterek özellikler olan, saz-söz ayrılmazlığı klâsik şark edebiyatının estetiğinde önemli bir yer tutan idealizm temayülü ve bu temayülü halk şiirlerine işleyen mücerretlik vasfı; Aşık Veysel'in sanatında da hakim unurlardır. Kısaca; Aşık Veysel, tabiatı duyuşu, hassaslığı - dinî bir zümreye bağlı hâkim bir karakteri olmamasına rağmen - mistik tarafları, kâinat, varlık, hilkat anlayışı ile geleceğe bağlı bir saz şairidir.

Veysel'in, devrandan, felekten, zamandan şikâyet eden, kanaat ve sabır dolu şiirlerinde; zamana, yere bağlanmadan, şairin şahsi imkânları içinde, devrimizin meselelerini, özelliklerini de tipki eski ustalarda olduğu şekilde, eski kalıplar, teşbihler, mecazî ifadeler halinde görüyoruz. Harp destanında olduğu gibi: «Alışta verişte, kalmadı karar - saatler saati, gün günü arar - Millet birbirinin kanını sorar. «Nohutla patetes güleşir başa - İspanak, prasa benzemez aşa - Mercimek, fasulye, darı kalmadı» Sel destanında olduğu gibi: «Yağmur yağmış, sel bulanık geliyor - Büyük tüccar her kalemenden alıyor - parası yok birer marka veriyor.» Başka bir şiirinde olduğu gibi: «Bir kısmı muhtaçtır acı soğana - Bir kısmını zengin etmiş yan yana».

Veysel'in bir özelliği de şu: dinin şekilcilik, baskısına dayanmaması, onu kırmaya çalışması, Allah ile samimi, senli benli olması, daha doğrusu Bektaşî geleneğine bağlılığı, Tanrıya hitap şiirinde olduğu

gibi: «Kâinatı sen yarattın - Beni çıplak dışarı attın - Cömertliğin nerde senin» «İsa Allahın oğlu demiş - Mer-yem ana neyin imiş - Bu işin var bir de senin» «Şeytanı niçin yakmadın - Cehennemim var da senin».

Veysel, çiftçidir. Bazı şiirleriyle köylü vasfı gösterir. Toprağa bağlıdır, onu sever. Onca toprak; hem bir istihsal vasıtası, hem eski bir deyimle (anasırı erbaa) dan biri, hem de insanoğlunun yuğuldugu ilk hamurdur. En sadık dosttur: «Âdemden bu deme neslim getirdi - Koyun verdi, kuzu verdi süt verdi - Yemek verdi, ekmek verdi, et verdi - kazma ile döğmeyince kıt verdi - Benim sadık yârim kara toprakur»

Aşık Veysel, ayrıca, dayandığı şiir geleneğinin belirli konuları içinde, Sazıma, Gerçek aşık, Güzelliğin on para etmez, Derdimi dökersem, Mektup gibi estetik yapısı kuvvetli şiirler de vermiştir. Onun bir de, hayatın yeni akışlarına uyarlılığı vardır. Fabrika ister, Kızılirmağa köprü ister. Köy Enstitüleri çalışmalarını benimse, hatta kırınca kaderince bu çalışmalara katılır, okumanın, eğitimin faydalarına inanır: «Yurdumuzda bir top ışık uyandı - Köylerdeki karanlığı kaldırır.» Ve iki gözü de görmeyen şairimiz; düşen insanın kurtuluşunu emeğin değerlendirilmesinde bulur: «Akıllı insanlar çalışır durmaz - Elden gelen öğren karın doyurmaz - Sakın düşmesin kimse kayırmaz - Düşün ise Veysel, emek kaldırır.»

MEHMET AVAZ

BU SAYFA SİZİNDİR

ZARURİ YOL MASRAFLARI BABINDADIR

3803 sayılı Köy Enstitüleri Kararı ile 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu köy Öğretmenlerinin devanlı olarak bir yerde kalmaları esasını güdüyordu. Çünkü Öğretmen bir yerde yerleşmeden, lâyikiyle ne tarım işlerini ne de kültür işlerini yürütebilirdi. Bundan dolayı onların yer değiştirmeleri birtakım şartlarla sınırlandırılmıştı. Aynı zaman da yerleri değiştirilen öğretmenlere öteki memurlar gibi harcırah kanununa göre yolluk verilmeyerek zarurî yol masraflarının verileceği saptanmıştı. 3803 sayılı kanunun bu 7. maddesi, daima aynı yerde çalışmalarını istenen öğretmenlerin istedikleri zaman yer değiştirmeye teşebbüs etmeleri için konmuş bir müeyyide olsa gerektir.

Kanunların ruhunu bozduk, zihniyetini değiştirdik. Fakat asıl pürüzleri yerinde bıraktık. Sözde öğretmenlerin kötü olan durumlarını düzelttik. Bu düzeltmenin öğretmenler tarafından nasıl karşılanmış olduğunu şüphesiz gazetelere göz gezdiren herkes bilir.

Filhakika, siz hayat pahalılığı azolan (az değildir ya öyle farzedelim) yerlerde çalışıyordunuz, onun için bu ücretler size kâfidir diye bütün bunları mazur göstermeye yeltendik diyelim. Değiştirilmeleri için eskiden enstitü müdürlerinin muvafakati şart olduğu halde şimdi millî eğitim müdürlerinin elinde dama taşı haline gelen bu öğretmenler, sonradan ellerine bir miktar zarurî yol masrafı ile, ailelerini ve eşyalarını, ulaştırma vasıtası bulunmayan en ücra yurt köşelerine kadar taşımak için yük-lendikleri ağır masrafları nasıl karşılayacaklardır? Ötede bir memura, otobüsle iki liraya gidilen bir yer için kendisine ayrı, çoluk çocuğuna ayrı olmak üzere, 50-60 lira vermeyi çok görmüyoruz da, aynı yere giden köy öğretmenine neden iki lirayı reva görüyoruz?

Eger onlardan faydalı işler bekliyorsak, bu gibi maddî güçlükler içinde kıvrandırmıyalım, mesleklerine ısındırmanın yollarını arayalım.

İSA ÖZTÜRK

BEKLE

*Bir köy gördüm,
Kapamış dünyaya gözlerini,
Dağların ardına yatmış uyumuş.
Bekle, iki gözüm, uyansın, bekle!
Ölü desem, ölü değil,
Diri demeğe dilim varmaz,
Güler mi, ağlar mı bilinmez,
Yolda yolcu, köyde insan görünmez.
Kervan geçmez, kuş uçmaz;
Kırılmış cümle kuşların kanadı
Bekle, canım efendim, kuşları bekle!
Yol açılır, kervan geçer, kuş uçar,
Bekle canım efendim, iki gözüm, bekle!*

*Bir köy gördüm,
Dışı seni yakar, içi beni.
Bir yağın boz toprak,
Kara toprak, kel toprak.
Bekle iki gözüm, ciger param;
Allansın, güllensin
Kara toprak, kel toprak.
Güller açılınsın bekle!*

*Toprağın bağı yanmış, delinmiş,
Otlar, ekinler sararmış, eğilmiş.
Dert dert üstüne,*

*Dert insan üstüne yığılmış.
Koyun meleşir, kuzu meleşir,
İner gözyaşı, kara toprağa ulaşır.
Sesler, kulağımda inim inim inleşir.
Yağmura hasret, ota, ekmeğe hasret,
Havaya çevrilmiş yüzler,
Gözler, gözler, gözler...
Ciger param; kaşı karem «son umut gökte»
Gökten altın yağacak, bekle!*

*Bekle, canım efendim, iki gözüm. bekle!
Yağmur yağar, gün açılır, yol seçilir, bekle!*

SEFER

ANKETİMİZE CEVAP VERİYORLAR

Haydi diyelim ki, her köye birer - ikişer, hatta üçer - beşer tane yüksek tahsil mezunu yolladık... Sonuç?

Bu gençler, aç köylünün karnını doyuracaklar, sırtındaki bitini mi kıracaklar?. Asırlardan beri, aladananın, boz eşeğin çektiği karasabanı pulluk yerine geçirecek, boz eşeğe motor mu takacaklar?. Tefecilerin, mütegalibelerin ceplerindekileri alıp cebidelik köylüye mi verecekler?. Üfürükçülerin, softaların ağızlarına yumruklarını mı tıkıyacaklar?. Köyü bucağın merkezine, bucağı ilçeye, ilçeyi ile bağlayan şosa, asfalt, ray mı olacaklar?.

Yani; lokomotif, otomobil, traktör, su, elektrik, benzin, mazot, kömür, pulluk, hastane, ilaç, doktor, sıhhi ev, beş sınıflı okul, öğretmen ve topaksız köylüye arpa tarlası mı olacaklar?...

Hayır!.. Doğal mı?.. Öyleyse neden her köye beş sınıflı bir ilkokul, köylünün teknik vasıtalarla donatılması, iktisadi ve ziraî kalkınması değil; yüksek tahsil mezunu?... Aç ayı oynar mı?...

A. DÜNDAR

Cemiyet içinde her fert ancak kendi sınıfına faydalı olabilir. Şehirli münevverin Köy Realitesi ni bir köylü kadar içinden duyamayacağı aşikârdır. Bu, şimdiye kadar yapılagelen tecrübelerle de sabittir. Köye gidecek şehirli münevver Sadri Ertem'in «Bir Tetkik Gezini» hikâyesinde de canlandırdığı gibi işleri karıştırmaktan başka bir rol oynayamaz. Köye şehirli münevver ithal etmek değil, fakat bilfiil köyde, köylü münevver imal etmek, yetiştirmek lazımdır. Köyü en iyi kalkındıracak olanlar bizzat aydın köylülerdir.

Köyü içinden aydınlatmanın ve kalkındırmanın denenmiş usul ve yolları vardır. Bu konuda söz söylemek ancak bu işin mütehasşislarına düşer. Ve anket çerçevesi dışında müzakere ve münakaşa edilmesi gereken önemli bir mesele teşkil eder.

FAHİR ONGER

Köy kalkınmasının, yüksek tahsilli kimselerin köye gitmesiyle halledilivercek kadar kolay bir mesele olmasını hepimiz isterdik. Fakat fikir kalkınmasından önce ekonomi ve sağlık bakımından köyü ileri hayyat seviyesine ulaştırmak gerektir. Hâlâ toprak ağalığı, topraksız yahut geçimini kuru ekmele olsun karşılamıyacak kadar toprağa sahip milyonlarca köylü, sıtma, verem, ve karasapanla yapılan tarım. Bunlar lâfla düzelmez. Ancak devletin plânlı olarak bu işi ele almasıyla olur. Köylü ilaç bekliyor, toprak bekliyor, makine bekliyor. Onun lâfa karnı tok. «Lafla peynir gemisi yürümez» diye en doğru hükmü bizden önce onlar verir. Hem yüksek tahsillilerin yapacağı işi köy öğretmenleri daha iyi yapamaz mı? Hiç olmazsa onlar köylünün dilinden anlar, köylü onların dilinden anlar.

NEVZAT YILDIRIM

Köyümüzü kalkındırmak için yüksek tahsilli şehirli köylülere göndermenin bence faydası yoktur. Köyü ve köylüyü sevmeyen şehirli köye ne fayda temin edebilir. Ömrünün yarısını köyde geçirmiş çok aydın şehirli tanırım ki, köyü sevmediğini ve sevmeyeceğini söyler durur. Hatta bazı ilçelerdeki yüksek tahsil görmüş olanlar, ilçeyi bile yeriyorlar kaldı ki köy. Ancak onu kalkındıracak onun içinden yetişenler olacaktır. Yalnız köy muhtarlarını, en az ortaokul seviyesinde yetiştirmek gerektir. Muhtar dana çobanı oldukça herşey boştur.

Bence, bu mülletin, afsûn ücreti olarak, yabancı ağabeylere taktim edebilecek bir «kubris» dahi yoktur. Türk köylüsü derdini çoktan kavramış ve teşhisini bizzat kendisi koymuş bulunuyor.

LÜTFİ VECİHİ

Köyümüzü kalkındırmak için yüksek tahsil görmüş şehirli köylülerin, köye gelip yerleşmesiyle, köylüler, bu günün yaşama tarzını, bu zümreden şeklen görür ve öğrenir. Fakat; böyle bir halkı şehir hayatından ayırıp, köy denilen her hususiyeti sefil bir muhite sokmak imkânsızdır zannedersem. Sonra böyle bir halkı bulmak ta mesele.

HÜSEYİN KAÇMAZ

Yüksek tahsil görmüş şehirli şehirli köylülerinde kalsınlar. Köylü şehirli den yardım beklemek istemez. Şehirlinin yardımı köylüyü daima felâkete götürmüştür.

Köylünün temenisi y.t. görmüş şehirli; Köylünün ayağına köstek vurmasını. Köylüde şehirli gibi aynı hakka eşit olsun. Bu memleketi kalkındıracak. y.t. görmüş gençliği gene bu köylü yetiştirecektir.

Dostumuz İngiliz Bilgin bilmelidirki Türk köylüsünün kalkınmasına engel daima şehirli olmuştur.

E. ÖZDEMİR

Köyümüzü kalkındırmak için yüksek tahsilli şehirli köylülere göndermenin bence faydası yoktur. Köyü ve köylüyü sevmeyen şehirli köye ne fayda temin edebilir. Ömrünün yarısını köyde geçirmiş çok aydın şehirli tanırım ki, köyü sevmediğini ve sevmeyeceğini söyler durur. Hatta bazı ilçelerdeki yüksek tahsil görmüş olanlar, ilçeyi bile yeriyorlar kaldı ki köy. Ancak onu kalkındıracak onun içinden yetişenler olacaktır. Yalnız köy muhtarlarını, en az ortaokul seviyesinde yetiştirmek gerektir. Muhtar dana çobanı oldukça herşey boştur.

ESEF İŞİK

M U A L L İ M B E Y

Muallim mektebinde kalbine yerleştirilen memleket ve meslek aşkı onu, köyde bir şeyler yapmaya zorluyordu. Odasının duvarına astığı pestalozzinin resminden de kuvvet ve ilham alarak bir gün okulun eşinden atladı, köye doğru yöneldi. Deve dikenlerinin arasında uzanan çamurlu patikada, sıvalı paçalarıyla ilerlerken: "Şu geri kafalı, yarı vahşi insanları medeni yapmak zamanı geldi", diye sayleniyordu. Kendisine güveni vardı. Neler biliyordu neler? Kafasının içi cilt cilt ders kitaplarından bellenen bilgilerle dolup taşıyordu. Onlara televizyondan bile bahsedebilirdi.

Yolda kendisine fincan gözleriyle kötü kötü bakan bir öküz ve çöreklediği yerde hırıldayan bir köpeğe rasladı. Korkudan yüreği küt küt atıyordu: «Önce, dedi, köyü öküzden ve köpekten kurtarmalı; öküzsüz, köpeksiz köy isterim ben.» Üstünde binlerce sineğin vızıldadığı ve çırılçıplak bir çocuğun oturduğu gübre yığınına yaklaşıırken az daha nefessizlikten boğulacaktı. Müt-hiş bir koku burnunun direğini sızlatıyordu. Buna da bir çare düşündü. Zihninde ziraat ve kimya kitaplarının arka arkaya süratle açılan sayfaları arasında sun'i gübre bâbını buldu: «Tammam, dedi. Hayvan pisliğinden kurtulma yolunu onlara göstermeliyim.» Nihayet kazasız, belâsiz, köyün içine girdi.

Fakat işler ters gitti. Muallim Beyin ortaya döktüğü çeşit çeşit bilgileri kimse alıcı olmadı. O, adına Kuluşağı denilen bu köyün ortasında açılmış vitrinlerindeki cicili bicili mallara müşteri bulamıyan, bir Beyoğlu mağazasının patronu gibi eli böğründe kalıvermişti. Köylü kıçı kurtulana ineğine katrın boyundurduğuna demir halka, toprağına yağmur, tarlasına tohum gibi adı ve basit şeyler istiyordu. Üstelik ona: «Sen hükümet adamısın, bizim işimize aklın ermez, çocukları okutup maişini almaya bak» dediler.

Okulun dışındaki hayatta sıfır olduğunu idrak eden, fakat bunu kendisine bile itiraftan çekinen Muallim Bey, küskün ve sendeliyerek geri döndü. Bir daha çıkmamacasına odasına kapandı ve ilk işi Pestalozzi'nin resmini alaşağı etmek oldu. Artık dıvara astığı sinema sanatçılarının ve büyük şehirlerin tablolarına bakarak daldığı romantik düşüncelerde teselli arıyordu. Bu arada feragat, fedakâr, mefkûre kelimelerine kafiyeler uydurarak (Muallim) başlıklı şiirler yazmaya başladı,

İşte böylece Cumhuriyetin ilk on yılındaki öğretmen köyünün içinde, mekteb denilen adada bir sürgün gibi yaşadı. Büyükler köylüye «Veli nimetimiz», «Efendimiz» diye dursunlar; O, çarıkli, çariksız ve eli nasırlı bu insanları, okulun pençeresinden tiksinererek on yıl seyretti,

AKQADAĞLI

CENAP ŞAHABETTİN DİYOR KI

«Zaten bir köy şehir ile kabristan arasında mutavassıt bir karargâhtır: Köylerde hayat o kadar azdır ve oralarda diriler sessizlikleri cansız kansızlıkları ile ölümlere o kadar benzerler. Köy hayatı biraz davul sesi gibidir; uzaktan tath gelir. Ağzını şapırdatarak köy hayatının güzelliklerinden bahseden biradama tesadüf ettinizmi emin olabilirsiniz ki ... İstanbulludur! Her köylünün bir tek emeli vardır; köyünden kurtulmak. Hâmit köylü olsaydı «sahra» yı yazamazdı.

«Bütün köylülerin göğüslerinde, arzu ile dolu fakat korkudan dışarı vurmeyen bir zehri isyan var. Herşeyden mahrum kalan iç, hiç şüphe yok, gazele doludur. Köylerde ufkun genişliği cansıkıcı, darlığı yine cansıkıcıdır: onun için köylüler nadiren etraflarına bakarlar. Alışık oldukları üzere, gözleri toprakta ve akılları... yiyeceklerindedir! Bana öyle gelir ki köylerde kadın kocasına daima; «Sen çok yiyorsun» der ve kocasından daima; «Sen az çalışıyorsun!» cevabını alır. Köylü kadın hasis, köylü erkek tamahkârdır.»

Açlıktan şikâyet etmeyen köylüye pek nadir tesadüf eder siniz. Köylerin bir hususiyeti de kendileri açlıktan haykırır-

ken bütün civarındaki berrak bolluk içinde boğuluyor zannetmeleridir. Bir tarladan ötekine en çok yayılan his, şüphe yok, hasettir. Paradan başka bir şeyde gözleri olmayan köylüler birbirinin gözüne haset duymadan bakmazlar, korkulukların kırlarda yekdiğerine karşı duruşlarında bile bir çekememezlik mânâsı sezilir.

Yazın birbirini terler içinde kıskanırlar kışın ocak başında çekiştirirler. Buzlar arasında diller birer keskin kılıç olur... Biraz dikkatlice şu köylü karının gözlerine bakınız; nazarınız; az çok gazup bir cevap alacaktır: O kadın size ezeli bir garaz besler; çünkü siz köylü değilsiniz, çünkü itikadınca O çalışıyor, siz yiyorsunuz! O çalışmak için tek muhit olarak toprağı tanır; onun fikrinde ziraatin haricinde ne varsa az çok eğlencedir. İş yalnız tarlada görülür; o öyle ister ki her insanın eli, ekmeği, parası ve hatta aşkı toprak kokmalıdır... Mammafih zanetmeyiniz ki köylü toprağın aşıkıdır, hayır aşıkı değil fakat mahkûmu, fakat esiridir. İhtiyaç kaplan gibi yırtıcı pençesiyle köylünün ensesini tarlaya eger: İşte köylü diler ki bu pençe her enseyi böyle mağlup etsin.

TÜRKÜLERİMİZ:

III

Geçen yazıda halk türkülerindeki hüznün sebeplerini araştırırken, türkülerini, hayat şartlarının ve sosyal düzenin dışında bir varlık olarak düşünmenin doğru olmayacağını, okuması yazması olmıyan halkın, ritmin ve melodinin devamlılığın dan faydalanarak meselelerini ancak türkülerle kulaktan kulağa duyurabildiğini söylemiştim.

Hiç bir devirde işleri iyi gitmeyen, anlatacak pek çok şeyi olan, fakat türkülerden başka da devamlı bir ifade vasıtası olmıyan halk, ağzını açtığı anı fırsat bilerek eğlencesinde bile hayatını bütünü ile hatırlamaktadır. Hayatı ise: daima kendi kaderine terk edilmiş olmakla, bir gün başka bir yere göçüp gidecekmiş gibi, asırlardanberi bu toprak üstünde kendini garip hissetmekle, aşiret, zümre ve mezhep zihniyetinden daha üstün kıymetlerden ve nizamdan mahrum bırakılmakla, hastalık, açlık ve adâletsizlik gibi nesilden nesile devredilen demirbaş felâketlerle geçmektedir. Gerçi, türkülerinde halkın daima böyle tek taraflı olmadığı akla gelebilirse de, benim bunları, türkülerdeki hüznün sebeplerini araştırırken söylediğim ve türkülerin kendi bünyesinden çıkardığım unutulmamalıdır:

*Bunlar haydut deyî emir verdiler
Kavim kardeş demediler kırdılar
Beş kişiydik bir mevzide vurdular
Tezkeremden evel vurdular beni
Sılama hasret koydular beni!*

*Haciz geldi ocakları bozuyor
Kimi vergi kimi sorgu yazıyor
Can dayanmaz kul canından beziyor
Böglölursa demir kalmaz sivrilir.*

*Uzun kavak, ne bileyim ne bileyim
Kıcım kıcım kıcılar.
Anne benim sol böğrümde sancı var.*

Herhalde bu meselelerin şakaya gelir tarafı yok.

Mahiyetleri itibariyle hiç de memnun olunmıyacak bazı hadiseleri, halkın mizahla karışık olarak anlatmasının sebebi ise, her şeye rağmen bir neşe yaratıp eğlenmek arzusundan ziyade, başka

KÖYLÜNÜN BİR HAFTALIK YEMEK TABLOSU

Köydeki yeknesaklık durgunluk, biteviyelik onun bütün yaşama tarzında olduğu kadar, yemesinde, içmesinde de görülür. İşte Ankara'ya (32) kılom trekesindeki 156 evlik bir köyün ailelerinden tipik bulduğumuz üçünü yemek listesi. Dergimizin sayfaları müsait olmadığından inceleme konusu olanak ele aldığımız kırk aileden biz burada ancak üçünü veriyoruz. Bunları da sahip oldukları çift sayısına ve kaldırdıkları mahsule göre yukarıdan aşağı üç tipe ayırıyoruz.

GÜNLER	SABAHA	ÖĞLE	AKŞAM
Pazar	1. tip tarhana çor. 2. tip turşu peynir 3. tip tarhana çor.	pekmez peynir pekmez çökelik	bulgurpilavı, hoşaf fasulye un çorbası
Pazartesi	1. tip bulgur çor. 2. tip fasulye 3. tip un çorbası	pekmez peynir, pekmez yavan ekmek	fasulya, turşu fasulya, soğan bulgur pilavı
Salı	1. tip fasulye 2. tip Pirinç çor. 3. tip turşu ekmek	yağlı ekmek patlıcan turşu çökelik	etli pilav, hoşaf kelem dolması fasulya
Çarşamba	1. tip çorba 2. tip çay, peynir 3. tip pekmez	peynir, çemen ısıtılmış, pilav yavan ekmek	pilav hoşaf patatesli et pilav

sebeplerden olsa gerek. Bir kere halk, her hadiseyi mizahla karıştırmaz; Züğürtlük, görmemişlik, çekirge, fare kaz, tahtakurusu, pire, bit ve sivrisinek gibi bazı konular, halk sanatçıları arasında kılâsik birer mizah konusudur. Bunlar âdetâ bir örnek, bir form haline gelmiştir. Gelip geçen ustalar, bu konular üzerinde birer mizah destanı söylemeği âdet edinmişlerdir. Hakikatda bunlar geri cemiyetlere musallat utandırıcı birer âfettir. Teşkilâtsizlik ve gerilik yüzünden, yakasını birtürlü bunlardan kurtaramayan halk, utanç verici bu hayvanlar ve hallerle yüzgöz olarak tabiileştirmek istemektedir. Halk sanatçıları, bu hayvanların zararları ile cüsseleri arasındaki tezadı yakalamakta ve onu bir komik unsur olarak kullanmaktadır. Fakat, halkın sivri sinekten, bittten, fareden mizah yaptığı halde, sıtmadan, vebadan ve lekeli hummadan mizah yaptığı pek görülmemiştir. Başından geçen bir hadiseyi veya içinde bulunduğu bir hali, sanatçının bazan böyle şakaya getirerek anlatmasını, biraz da dinliyici ile arasındaki farklılarda ve bazı psikolojik sebeplerde aramak lâzımdır.

HASAN GÜNEŞ

Perşembe	1. tip tarhana çor.	pekmez, peynir	etli fasulya
	2. tip mercimek çor.	yumurtalı pide	yaprak sarma
	3. tip un çorbası	soğan ekme	patates haşlaması
Cuma	1. tip bulgur çor.	peynir, pırasa	fasulya, turşu
	2. tip çay, peynir	peynir, hoşaf	yaprak sarma
	3. tip kabak	çökelik, çemen	kelem çorbası
Cumartesi	1. tip sağanlı tirit	torba yoğurdu	patlıcan
	2. tip tarhana çor.	pırasa ekme	yoğurtlu pide
	3. tip bulgur çor.	tuz ekme	kabak

Yukarıya aldığımız üç tip aileden birincinin yüz dönümü aşkın toprağı ve iki çifti vardır. Orta halli saydığımız ikinci ailenin ise sahip olduğu toprak ancak yetmiş beş dönümdür, çift sayısı da birdir. Üçüncü katagorideki ailenin çifti, çubuğu olmadığı gibi ekip biçecek toprağı da yoktur. yalnız, köyün ortasından geçen çay boyunda bir dönüme yakın bir sebze bahçesi vardır. Mal ve davar sayısına gelince, birincinin altmış kadar davarı bir çift beygiri, bir çift mandası bir tek ineği, on iki arısı, yirmi beş tavuğu, on bir hindisi vardır.

İkinci tip ailenin ise, bir çift öküzü bir beygiri, bir eşiği, bir tek ineği, on iki davarı, üç arısı, dokuz tavuğu, bir çift ördeği vardır. oturdıkları evlere gelince, her ikisinin de kara yapısıdır. İçerisinin teşkilatı da hema hemen aynıdır.

Üçüncü ailenin ise, bütün servetini köylerde meyve ve sebze satmak için kapısında tuttuğu bir tek beygir teşkil etmektedir. Oturduğu ev dedesinden kalma samanlığı ve ahırında olan üç odalı kara yapısıdır.

Köyde tesbit ettiğimiz kırk ailenin haftalık yemek listesine bir göz atıldığı zaman, zenginle orta halli arasında fazla bir fark göze çarpmaz. Yalnız fakir ve topraksız ailelerin yemek listelerinde olduğu kadar bütün bir yaşama tarzlarında da bu fark açık bir surette kendini gösterir. Bir haftalık yemek listesine dikkat edilirse zengin ve orta hallinin yediği bulgur, fasulya patates, pekmez, peynir gibi tek çeşit yemekler bile fakir ailede soğan ekme ve yahut büsbütün yavan geçmektedir. Ailelerde bir hafta da sarfedilen yağ miktarına gelince, bunun için kati bir rakam söylemek mümkün değildir. Zengini ve orta hallisi yemeklerin bir çoğunda kavurma kullanmıştır. Ortalama olarak bir hafta da kullandıkları yağ, yarım kiloyu geçmemektedir. Fakiri ise, yağ ihtiyacını bazan kuyruk bazan da iç yağı ile karşılamaktadır. Orta Anadolu'nun bir çok yerlerinde olduğu gibi zeytin yağı buraca da bilinmiyen matalardandır. Yalnız aynı nufusa sahip bu üç tip ailedeki bir hafta da harcanan ekme sayısı birbirini tutmaktadır. Bir haftalık masraf listesine gelince burada fakirin ki diğerlerine nisbetle kabarcıktır. Zira büyük ve orta halli aileler, yazlık ve kışlık nevalerinin bir çoğunu bağından, bahçesinden kaldırmıştır. Etlik hayvan kesmiştir. Topraksız köylü ise, bunların pek çoğunu pazardan para ile temin etmiştir.

Altı nufusa sahip, orta halli bir ailenin haftalık ekme ve yemek masrafının para karşılığı ise şöyledir :

Köy Bibliyografyası

VIII

Çığıracan, İbrahim Hilmi:

Çağlar, Doktor Kerim Ömer: Anadolu şartlarına göre su ve toprak münasebetlerinin araştırılması. Ankara 1937 Y. Z. Enstitüsü B. (17 × 24) 82+101+82 S. F... K.

Çağlar, Kerim Ömer: Bozkır hazinesi. Ankara 1933 Ankara B. (16,5 × 24) F. 100 K.

Çalapala, Rakım: Köyden gelen ses. İstanbul 1933 Teffeyüz K. (14 × 23) 27 S. F. 25 K.

Çalgüner, Dr. Cemil: Türkiyede ziraat işçileri. Ankara 1943 Y. Z. Enstitüsü B. (25 × 17) 131 S. F... K.

Çığıracan, İbrahim Hilmi: Köy çocuğunun ilk okuma kitabı: 1. İstanbul 1933 Hilmi K. (14 × 20) 87 S. F. 15 K.

Çığıracan, İbrahim Hilmi: Köy çocuğunun ilk okuma kitabı: 2. İstanbul 1933 Hilmi K. (14 × 19,5) 154 S. F. 25 K.

Köy çocuğunun ilk okuma kitabı: 3. İstanbul 1933 Hilmi K. (14 + 20) 189 S. F. 32 K.

Çıladır, A. Nedim: Halkevinden köye (yayınlayan: Zonguldak halkevi) Zonguldak 1937 Karaelmas B. (13 + 18) 20 S. resimli F... K.

Çıtakoğlu, Dr. Niyazi: Basit ekincilik yapan tabiat insanları ve sapan kültürünün doğuşu. (C. H P. Konferansları serisi: 1) Ankara, 1938 Recep Ulusoğlu B. 1938 (16,5 + 24) 18 S. F. 10 K.

Çiftçi Aylık dergi: İstanbul.

Çiftçi Köylü partisinin beyanamesi.

Çiftçi mallarını koruma kanunu ve bu kanunun Ziraat Vekâleti tarafından hazırlanan izahnamesiyle koruma sandıkları talimatnamesi Ankara 1942, Çankaya B. (24+16,5) 38 S. 14 nümune F . K.

Bir günün masrafı	Haftalık masraf	
80 Kuruş	560 Kuruş	Sabah kahve altısı
125 »	875 »	Öğle yemeği
140 »	980 »	Akşam »
345 Kr	2415 Kr	Toplam
NOT: Yemek listesi 1948 aralık ayının ilk haftasına göre düzenlenmiştir.		

HARMANDALIOĞLU

OLANDAN BİTENDEN

PORSUK BARAJI

Eskişehir ovasını sulamak üzere yapılan porsuk barajının 85 bin metreküplük beton kısmı tamamlanmıştır.

TARIM HEYETİ

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (F.A.O) dan gelen temsilciler şubat başında Ankarada Tarım Bakanlığı ile temasa geçmiştir. Bakanlıkta kurulan komisyonlar bir kaç gün bu konu etrafında çalışmışlardır. Heyet başkanı gazetecilerle yaptığı bir konuşmada şöyle demiştir: «Türkiye'nin çok geniş ve çok zengin kaynaklara sahip olduğunu görüyoruz. Bunlar inkişaf ettirildiği takdirde memleketiniz için büyük zenginlikler sağlanabilecektir.,»

MÜDÜRÜN GÜNAHI

Son Posta gazetesinde okuduğumuza göre; Giresunun Dereli bucağında 777 no lu tarım kredi kooperatifi ortakları ödeme zamanında borçlarını verip makbuzlarını alıyorlar. Aradan zaman geçiyor, müdürün suisti-

mal yaptığı, makbuzlardaki imzanın noksan olduğu meydana çıkıyor ve köylü bir kefe daha borç ödemeye zorlanıyor. Gazete bu haberi verirken; müdürün günahının niçin çariksız köylüye yükletildiğini de soruyor.

İRTİCA AZITTI

Dergimiz hemen her sayısında, irticaa karşı halkın dik katini çekmekte ve kara kuvvete karşı uyanık bulunmasını istemektedir. Son olaylar endişemizin yerinde olduğunu bir kere daha göstermiştir. Günün güne çeşitli teşvikler ve desteklerin yardımı ile şımartılan irtica kabına sığamaz bir hale gelmiş nihayet işi B. M. Meclisinde Arapça ezan okumağa kadar azıtmıştır. Aklından zoru olan iki kafadarın Mecliste Arapça ezan okuyacak kadar fırsat ve cesaret bulmaları her halde basit bir zabıta vakası değildir. Tehlikeyi küçümsemeyelim.

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres: (P. K. 55 ANKARA) dır. * İdarehanesi yok. ZİR Bucağında hazırlanır. 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur. Ankara'da NUR Dizgi evi